

*Примоченко Марія Сергіївна,
учитель української мови і літератури
Чернігівської ЗОШ І-ІІІ ст. № 20 Чернігівської
міської ради, учитель-методист*

**ГАННА БАРВІНОК
(ОЛЕКСАНДРА МИХАЙЛІВНА КУЛІШ-БІЛОЗЕРСЬКА)
– «ЗАБУТА ТІНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»
Конспект уроку з літератури рідного краю**

Тема уроку: «Ганна Барвінок (Олександра Михайлівна Куліш-Білозерська) – «забута тінь української літератури». Оповідання «Молодича боротьба».

Мета уроку:

- ✓ формування предметних компетентностей;
- ✓ ознайомлення з життєвим і творчим шляхом письменниці та її індивідуальним стилем, який відрізняється багатством фольклорно-етнографічного матеріалу;
- ✓ аналіз змісту оповідання «Молодича боротьба»;
- ✓ коментування фрагментів, які найбільше вразили;
- ✓ дослідження ролі художніх засобів щодо створення образів твору;
- ✓ розкриття особливостей діалогів та монологів в оповіданні;
- ✓ удосконалення вмінь учнів формулювати тему, основну думку оповідання, висловлювати своє ставлення до зображуваного;
- ✓ розвиток світоглядних позицій десятикласників;
- ✓ виховання почуттів співчуття, справедливості, стійкості, наполегливості, віри в краще майбутнє;
- ✓ шанобливе ставлення та збереження культурного надбання;
- ✓ формування ключових компетентностей:
- ✓ самореалізація в навчальній діяльності;
- ✓ робота в парах;
- ✓ користування різними джерелами інформації;
- ✓ повага до іншої думки учнів;

- ✓ дотримання норм мовленнєвої культури;
- ✓ аналіз і оцінювання досягнень національної культури.

Обладнання: книжкова виставка творів Ганни Барвінок, комп'ютерна презентація, дидактичний матеріал.

Методи і прийоми: робота в парах, групах, вправа «Незакінчене речення», метод проєкту, метод «Асоціативний куш».

Перебіг уроку

I. Організаційний момент. Оголошення теми та мети уроку

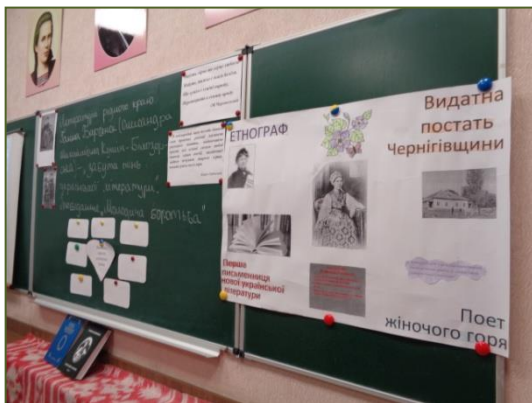
II. Мотивація навчальної діяльності учнів

Слово вчителя. Чернігівська земля... Багата й прекрасна, славна своєю історією, чарівною природою і людьми, які звеличують її...

Згадаймо сторінки історії культури Чернігівщини (учням демонструються слайди про чарівні куточки батьківщини та видатних митців)

Бесіда з учнями

- Які «перлини» рідного краю впізнали?
- Що найбільше вразило у побаченому?
- Яких митців згадали?

Слово вчителя. Ганна Барвінок, дружина і невтомна помічниця письменника Пантелеймона Куліша, авторка понад тридцяти оповідань, у яких змальовано безрадісне становище жінки-кріпачки.

III. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу

«Метод проєктів». Учні представляють презентацію «*Перша письменниця нової*

української літератури, чільна представниця літератури етнографічного реалізму – Ганна Барвінок»

Мініконспект презентації.

Життєвий шлях (слова-маркери: хутір Мотронівка під Борзною, Чернігівщина, Михайло Васильович Білозерський, слуга-кріпак, приватний пансіон Ольги Іванівни Козакової, одруження з П. Кулішем, зустрічі з Т. Шевченком, поїздка у Варшаву, смерть чоловіка, смерть письменниці в селянській хаті на кинутій на глиняну долівку соломі).

Літературна діяльність (слова-маркери: одна з найперших жінок-письменниць, альманах «Хата», перша українська приватна друкарня, продовжувачка реалістичних традицій Марка Вовчка, роль часопису «Основа» в розкритті таланту письменниці, оповідання «П'яниця», «Хатнє лихо», «Молодича боротьба», увічнення пам'яті П.Куліша, листування з Б. Грінченком, Іваном Пулюєм, М. Лисенком, М. Коцюбинським, Оленою Пчілкою).

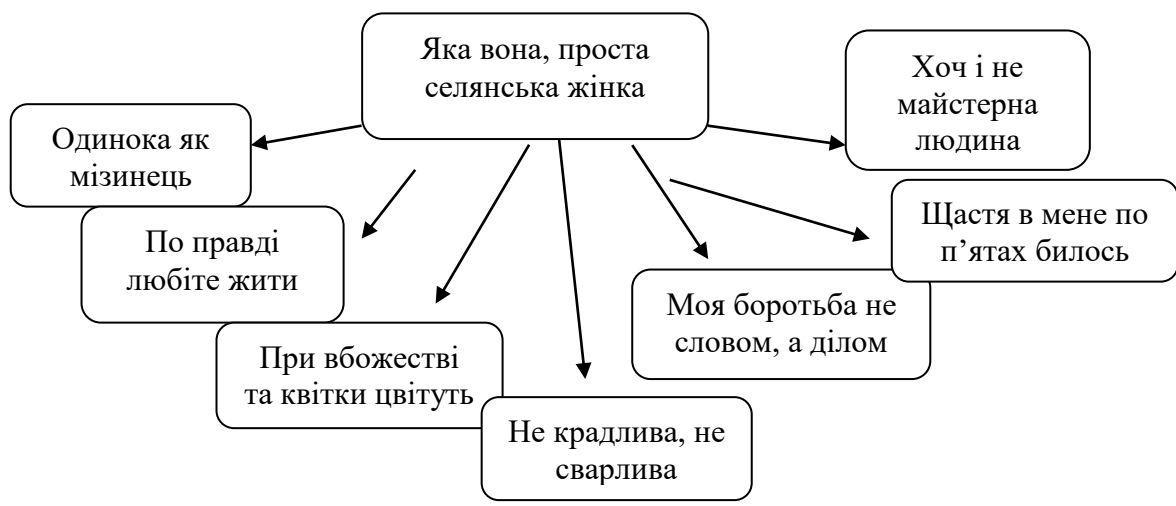
Слово вчителя. В оповіданнях Ганни Барвінок – виразні картини кріпацького життя, багато фольклорно-етнографічного матеріалу. Ми проаналізуємо одне з оповідань Олександри Михайлівни Куліш-Білозерської «Молодича боротьба».

1. Спостереження над текстом. Виконання завдань.

- Визначити тему твору (розповідь від першої особи про важку жіночу долю).
- Сформулювати основну думку оповідання (у важких умовах завжди залишатися людиною, не падати духом, вірити у краще).
- Дати відповіді на запитання, спираючись на зміст твору:
  - які часи змальовує мисткиня у творі?
  - хто є головним героєм твору і чому письменниця обрала розповідь від першої особи?
  - Як героїня бореться із життєвими труднощами?
  - Чи відчуває себе щасливою ця жінка?
  - Як герої ставляться до неї?
  - Які риси характеру головної героїні допомагають вижити у несправедливому суспільстві?
  - Яка вона матір та дружина?
  - Чому письменниця так назвала оповідання?
  - У чому головна проблема твору?

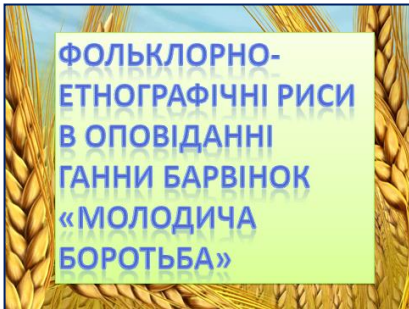
IV. Закріплення навчального матеріалу. Метод «Асоціативний кущ»

1. Десятикласники знаходять у тексті цитати, які характеризують головну героїню.

Слово вчителя. Героїня оповідання Ганна Барвінок наділена природним розумом і сильним розвиненим поетичним чуттям. Із її вуст ллюються розумні слова, мудрі повчання.

2. Мініпроект на тему: «Чи простежується в оповіданні «Молодича боротьба» багатство фольклорно-етнографічного матеріалу?» (Виступ творчої групи із презентацією результатів попередньо проведеного дослідження).

V. Підсумки уроку. Вправа «Незакінчене речення»

- Сьогодні я на уроці дізнався (дізналася), що...
- Твір спонукав мене замислитися на тим, що...
- Ганна Барвінок – ...

VI. Оцінювання

VII. Домашнє завдання

Скласти літературний паспорт твору за зразком.

Додаток 1

«В наймарніші часи негоди давала вона правдиві, реальні малюнки реального життя, надзвичайно прості, але осяяні сяєвом любої нашому серцю поезії, завітчані цвітом почувань щирого серця, повиті сумом мого горя» (Борис Грінченко).

Література

1. Дмитренко К.А. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посібник / К.А. Дмитренка, М.В. Коновалова, О.П. Семивола, С.В. Бекетова. Х.: ВГ «Основа», 2018. 119 [1] с.: таблиці, схеми, рисунки. (Серія «Нові формати освіти»).
2. Барвінок Ганна. Твори у двох томах. Т.1. Упоряд. В. Шендеровський, В.Яременко. Львів: БаК, 2011. 572 с.
3. Ганна Барвінок: Збірник. До 70-річчя від дня народження. К.: Рада, 2001. 556 с.
4. Володимир Коломієць. Дзвонар народного пробудження. *Дивослово*. 1994. №1. С.45-49.